

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет германської філології і перекладу
Кафедра англійської філології і філософії мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-виховної роботи

Сергій СОРОКІН

"___" _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Загальне мовознавство"

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	035 Філологія
спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітньо-професійна програма	Німецька мова і література, друга іноземна мова, переклад
статус дисципліни	нормативна

Форма здобуття освіти **денна**

Навчальний рік **2024 / 2025**

Семестр **VIII**

Кількість кредитів ЄКТС **3**

Мова навчання **українська**

Форма підсумкового контролю **залік**

Київ – 2024

Розробник:

Терехова Д.І., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри англійської філології і філософії мови

Рецензенти:

Гамзюк Микола Васильович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри німецької філології, Київський національний лінгвістичний університет.

Схвалено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови

Протокол № 1 від 01 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Ізотова Н.П.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету германської філології і перекладу

Протокол № 1 від 02 серпня 2024 р.

Голова вченої ради

Гнєзділова Я.В.

Терехова, 2024

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: узагальнити, розширити і поглибити знання з теорії й методології мовознавства майбутніх філологів, ознайомити з основними напрямками, ідеями та проблемами сучасного мовознавства, навчити застосовувати методи наукового дослідження мови, поглибити науково-теоретичний і професійний рівень, сформувати теоретико-методологічну базу для написання курсових, дипломних та інших наукових робіт.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

3 кредити ЄКТС;

90 год., зокрема:

лекції – 14 год.

практичні заняття – 16 год.

самостійна робота – 60 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

3.1. Знати: основні поняття та терміни мовознавства; розділи й напрями мовознавства; природу і сутність мови, її функції; структуру мови; проблеми взаємозв'язку мови і мовлення, мови і мислення, мови і суспільства, походження й розвитку мов, їх класифікації; основні методи дослідження мови.

3.2. Вміти: доречно використовувати лінгвістичну термінологію; характеризувати структуру сучасного мовознавства; розкривати сутність основних лінгвістичних проблем: взаємозв'язок мови і мислення, мови і суспільства, визначати її функції, походження мови та основні чинники її розвитку, будову мови, її структурно-функціональні рівні, одиниці мови, ознаки, критерії, принципи їх класифікації, відношення між мовними одиницями, типи мов за різними класифікаціями; характеризувати головні лінгвістичні методи й методики.

3.3. Володіти базовою термінологією; елементарними навичками синтезу, аналізу і пошуку необхідного теоретичного матеріалу у друкованих й електронних джерелах та постановки і вирішення наукової проблеми в галузі мовознавства; основами лінгвістичного аналізу.

4. Анотація навчальної дисципліни:

Курс "Загальне мовознавство" передбачає узагальнення знань студентів з теоретичних і практичних дисциплін, які вивчалися на попередніх курсах, розширення і поглиблення знання з теорії й методології мовознавства, ознайомлення з основними напрямками, ідеями, проблемами сучасного мовознавства, навчання методів наукового дослідження мови, тобто поглиблення науково-теоретичного та професійного рівня філолога, перекладача з метою формування теоретико-методологічної бази для написання курсових і дипломних робіт.

Предметом мовознавства є мова як універсальний засіб людського спілкування в усіх її формах, взаємодії з суспільством, культурою, етносом, свідомістю, психікою людини тощо.

Основні завдання курсу:

- *знати* місце та роль мовознавства в колі гуманітарних і природничих дисциплін, його структуру, сучасні напрями, проблематику, принципи, основні наукові школи та їх представників, лінгвометодологію тощо;
- *вміти* розкрити природу й сутність мови, її знаковий характер; висвітлити особливості еволюційного розвитку мови, аспекти її вивчення; охарактеризувати етапи розвитку мовознавства, головні наукові парадигми відповідно до поглядів різних лінгвістів; розкрити особливості структури мовознавства, міждисциплінарні зв'язки, охарактеризувати його напрями, проблеми, методи;

- *володіти* лінгвістичною термінологією, теорією сучасного мовознавства та навичками застосування традиційних і новітніх методів дослідження мови.

Зміст курсу розкривається у двох модулях:

- змістовний модуль 1 "**Теорія мовознавства**" знайомить студентів зі структурою, етапами розвитку, проблематикою, напрямками сучасної лінгвістики, формує теоретико-філософське бачення природи, розвитку і функціонування мови як універсальної здатності людини;
- змістовний модуль 2 "**Методологія мовознавства**" формує уявлення про методологію наукового дослідження, методи та методики вивчення мови відповідно до напрямів мовознавства.

5. Завдання (навчальні цілі):

Завдання, які вирішуються у процесі навчання дисципліни "Загальне мовознавство", пов'язані з формуванням у студентів першого (бакалаврського) рівня таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

<i>Загальні компетентності (ЗК)</i>	
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 3	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 6	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
ЗК 8	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 9	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК 10	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 11	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 12	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 13	Здатність проведення досліджень на належному рівні.
ЗК 14	Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.
ЗК 15	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1	Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
ФК 2	Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
ФК 3	Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).
ФК 4	Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.
ФК 5	Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.
ФК 6	Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
ФК 7	Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).
ФК 8	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
ФК 9	Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
ФК 10	Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних жанрів і стилів.
ФК 11	Здатність до надання консультацій з дотриманням норм літературної мови та культури мовлення.
ФК 12	Здатність до організації ділової комунікації.
ФК 13	<i>Здатність визначати особливості творчого процесу і враховувати їх у своїй діяльності, виявляти творчу ініціативу і прагнути до підвищення своєї майстерності та дотримуватися правил академічної доброчесності у професійній діяльності.</i>
ФК 14	<i>Здатність володіти екстралінгвальною компетентністю, тобто декларативними знаннями про світ, обізнаність із конкретними темами, енциклопедичними знаннями та знаннями культурних традицій країн, мова яких вивчається для забезпечення адекватного перекладу.</i>
ФК 15	<i>Володіння знаннями про фізіологічні та психічні можливості організму під час навчання, розуміння закономірностей психічного функціонування людини та міжособистісної комунікації, вміння вирішувати проблеми з опорою на розуміння психологічних закономірностей.</i>
ФК 16	<i>Володіння знаннями в галузі загальної педагогіки для організації виховної діяльності у закладах загальної середньої освіти.</i>
ФК 17	<i>Володіння знаннями у галузі методики викладання німецької мови, в тому числі новітніми технологіями та інноваційними методами навчання німецької мови для проектування власної професійно-методичної діяльності у</i>

	зкладах загальної середньої освіти.
--	-------------------------------------

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)
Код	Результат навчання (РН)		
1. ЗНАТИ			
1.1	лінгвометодологію мовознавства, структуру сучасної лінгвістики, напрями (етнолінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, когнітивна лінгвістика, комунікативна лінгвістика та ін., їх представників, школи, принципи й методи дослідження)	лекція / практичне заняття	тест / усне повідомлення / МКР
1.2	проблеми мовознавства та шляхи їх вирішення (знакова природа мови; системно-структурна організація; взаємозв'язок мови і мовлення, мови і мислення)	лекція / практичне заняття	тест / усне повідомлення / МКР
1.3	проблему взаємодії мови і суспільства, форми мови на різних етапах суспільно-історичного розвитку, її функції, засади мовної політики, мовної ситуації	лекція / практичне заняття	тест / усне повідомлення / МКР
1.4	співвідношення понять "методологія", "метод", "методика"; загальнонаукові, спеціальні лінгвістичні (традиційні та сучасні) методи дослідження, методики, прийоми, види аналізу мови	лекція / практичне заняття	тест / усне повідомлення / МКР
2. УМІТИ			
2.1	характеризувати історичний шлях розвитку лінгвістичної думки у світовому контексті; зміну парадигм, їх класифікацію	практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення / МКР
2.2	репрезентувати структуру мовознавства, основні напрями сучасної лінгвістики (етнолінгвістику, психолінгвістику, соціолінгвістику, когнітивну лінгвістику, комунікативну лінгвістику), їх представників, теорії, школи	практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення / презентація / МКР
2.3	характеризувати мову як складне системне утворення, її основні та проміжні рівні, види відношень між мовними одиницями (синтагматичні, парадигматичні, ієрархічні)	практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення / презентація / МКР
2.4	репрезентувати різні класифікації знаків, пояснити специфіку унілатеральної й білатеральної теорій мовного знака, характеризувати особливості мови у	практичне заняття / самостійна	тест / усне повідомлення /

	зіставленні з іншими семіотичними системами	робота	презентація / МКР
2.5	пояснити взаємозв'язок мови і мовлення, структуру мовленнєвої діяльності; мови і мислення	практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення / презентація / МКР
2.6	розкривати проблему взаємодії мови й суспільства, визначати функції за класифікаціями мовознавців; характеризувати різні форми мови, а також мовну політику та мовну ситуацію в різних країнах	практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення / презентація / МКР
2.7	адекватно використовувати сучасну метамову лінгвістики, методи та методики дослідження мовних явищ	практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення / презентація / МКР
3. КОМУНІКАЦІЯ			
3.1.	застосовувати ефективні методи адаптації навчального процесу для включення українського освітянського простору до європейського та світового	лекція / практичне заняття / самостійна робота	тест / усне повідомлення
3.2.	здатність до адаптації та дії в заданій комунікативній ситуації	лекція / практичне заняття / сам. робота	тест / усне повідомлення
4. АВТОНОМНІСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ			
4.1	здатність здійснювати дослідницьку діяльність відповідно до принципів академічної доброчесності, обирати спеціалізацію, планувати, завершувати роботу у визначені терміни	лекція / практичне заняття / сам. робота	тест / усне повідомлення
4.2	застосовувати одержані знання при вирішенні професійних задач, у міжособистісній та міжкультурній комунікації	лекція / практичне заняття / сам. робота	тест / усне повідомлення

7. Співвідношення очікуваних результатів навчання з дисципліни із програмними результатами навчання

[illegible]

[illegible]

орфографічних, граматичних, лексичних, стилістичних норм для реалізації письмової та усної комунікації з представниками інших культур.																			
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. Система оцінювання результатів навчання студентів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

Система контролю й оцінювання знань, умінь та навичок студентів з курсу "Загальне мовознавство" передбачає декілька видів контролю.

Поточний контроль знань здійснюється як усно, так і письмово під час лекційних і практичних занять; передбачає проведення співбесід зі студентами, усного вибіркового опитування, письмовий експрес-контроль, підготовку фіксованих доповідей з проблемних питань, індивідуальну роботу студента (робота з картками, презентації у Power Point, реферати), самостійну роботу студента (розробка схем, робота зі словниками, укладання міні-словників за обраною тематикою), тестування.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – “відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування практичних занять позначаються “0”.

Рубіжний контроль включає як усні, так і письмові форми. До усних належать: опитування, виступи з доповідями та рефератами, до письмових форм: міні-тести.

Підсумковий контроль написання МКР наприкінці семестру, складання заліку.

Рівень засвоєння навчального матеріалу дисципліни визначають за допомогою рейтингової системи оцінювання. Підсумкову оцінку якості засвоєння навчальної програми визначають за результатами заліку.

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента 2. Модульна контрольна робота (МКР)	50 50

Наприкінці вивчення навчального матеріалу модулів напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на 10¹.

Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити 50.

Система рейтингових балів з дисципліни “Загальне мовознавство” складається із балів за аудиторну і самостійну роботу студента та модульну контрольну роботу. Аудиторна і самостійна робота студента та модульна контрольна робота оцінюються в національній 4-

бальній шкалі – “5”, “4”, “3”, “2”. Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються “0”.

8.1 форми та критерії оцінювання:

- семестрове оцінювання:

Протягом семестру оцінюється: аудиторна робота студента, самостійна робота студента. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – “відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються “0”.

Наприкінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє загальну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

- підсумкове оцінювання

МКР, залік

Для модульного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу, що вивчається під час аудиторних занять, самостійної роботи та індивідуальної роботи студента передбачено проведення модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі студенти виконують модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота оцінюється в 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Ці оцінки трансформуються в **рейтинговий бал за МКР** у такий спосіб:

“відмінно”	– 50 балів;
“добре”	– 40 балів;
“задовільно”	– 30 балів;
“незадовільно”	– 20 балів;
Неявка на МКР	– 0 балів.

Загальна оцінка за МКР є середнім арифметичним оцінок, одержаних за виконання трьох завдань:

критерії оцінювання тестового завдання:

- а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання всіх завдань (20 питань);
- б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % усіх завдань (15 – 19 питань);
- в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше, ніж 50% запропонованих завдань (10 – 14 питань);
- г) оцінка „незадовільно” ставиться, якщо завдання виконано менше, ніж на 50 % (9 – 0 питань).

критерії оцінювання II, III завдань:

- а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання завдання;
- б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % завдання або при наявності 1-2 помилок;

- в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше, ніж 50% запропонованих завдань або при наявності 3-4 помилок;
- г) оцінка „незадовільно” ставиться, якщо завдання виконано менше, ніж на 50 % або при наявності 5 й більше помилок.

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового балу за роботу протягом семестру і рейтингового балу за МКР.

Залік

Оцінка в національній шкалі (“зараховано”, “не зараховано”) та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала студента за дисципліну таким чином:

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 – 59

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка “зараховано” в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **Е** та бал **60**. Якщо студент під час заліку отримав оцінку “не зараховано”, то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка “не зараховано” в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

8.2 Організація оцінювання (обов’язково зазначається порядок організації передбачених робочою програмою навчальної дисципліни форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіка оцінювання):

- 1-16 тижні навчання – поточне та рубіжне оцінювання (в усній та письмовій формі),
 17-й тиждень навчання – підсумковий контроль (МКР, обчислення семестрового рейтингу).

Загальні критерії оцінювання на заліку

Критерії оцінювання	зараховано	не зараховано
відповідність змісту	відповідь цілком або більшою мірою відповідає змісту питання	відповідь частково відповідає або не відповідає змісту питання; зміст розкрито фрагментарно або не розкрито
повнота і ґрунтовність викладу	питання розкрито у повному обсязі, ґрунтовно; припускаються незначні помилки та незначні неточності	зміст питання не розкрито або зроблено суттєві помилки
коректність	висвітлення теоретичних положень, виконання	висвітлення теоретичних положень, виконання

	практичних завдань, вживання термінів здійснено коректно	практичних завдань, вживання термінів здійснено некоректно, внаслідок чого значно порушено логічність викладу, послідовність, достовірність
--	--	---

8.3 Шкала відповідності оцінок

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за підсумковим рейтинговим балом (сума семестрового рейтингового бала та екзаменаційного бала) за таблицею:

60-100 балів	зараховано
0-59 балів	не зараховано

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п/п	Номер і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
		Денна форма			
		Раз ом	у тому числі		
лекції	практичн і заняття		самостійна робота		
Модуль 1					
Теорія мовознавства					
1.	Тема 1. Мовознавство як наука і навчальна дисципліна. Історіографія лінгвістики. Лінгвометодологія. Характеристика наукових парадигм.	12	2	2	8
2.	Тема 2. Знакова природа мови. Семіотика і лінгвосеміотика. Типологія, структура, своєрідність знаків. Моделі семіозису.	12	2	2	8
3.	Тема 3. Мова, мислення, свідомість. Менталінгвістика, її напрями. Психолінгвістика, когнітивна лінгвістика, комунікативна лінгвістика: проблеми, школи, представники.	11	2	1	8
4.	Тема 4. Структура мови. Характеристика мовних рівнів, одиниць, відношень.	11	2	1	8
5.	Тема 5. Мова і суспільство. Соціолінгвістика. Етнолінгвістика та лінгвокультурологія. Етнічна та культурна ідентичність. Інтерлінгвістика	14	2	4	8
6.	Тема 6. Мова та історія. Причини й темпи мовних змін. Мовні контакти.	14	2	2	10
Разом годин за модулем 1		74	12	12	50
Модуль 2					
Методологія мовознавства					
7	Тема 1. Методи дослідження мови (традиційні й сучасні)	16	2	4	10
Разом годин за модулем 2		16	2	4	10

Усього годин	90	14	16	60
--------------	----	----	----	----

10. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Ковалик, І. І., & Самійленко, С. П. (1985). *Загальне мовознавство. Історія лінгвістичної думки*. Київ : Вища школа.
2. Кочерган, М. П. (2006). *Загальне мовознавство*. Київ: Академія.
3. Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля-К, 2008.
4. Семчинський, С. В. (1988). *Загальне мовознавство*. Київ: Вища школа.

Додаткова література

Підручники

5. Бацевич, Ф. С. (2008). *Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень*. Київ: Академія.
6. Бевзенко, С. П. (1991). *Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови*. Київ: Вища школа.
7. Зеленько, А. С. (2002). *Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень. Аспекти, методи, прийоми та процедури вивчення мови*. 2-ге вид., перероб. Луганськ: Альма-матер.
8. Зеленько, А. С. (2011). *Загальне мовознавство*. Київ: Знання..
9. *Історія українського мовознавства (друга половина ХХ ст.)* (2016). Хрестоматія / упорядник В. В. Денисюк. Умань: ВПЦ "Візаві".
10. Кійко, Ю. Є. (2021). *Загальне мовознавство: практикум*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-тє
11. Кириченко, Г. С. (2008). *Нариси загального мовознавства*. [навч. посібн. у 2 ч.] / Г. С. Кириченко, С. В. Кириченко, А. П. Супрун; за ред. А. П. Супрун. Київ : Ін Юре, Ч. 1 – 168 с. ; Ч. 2. – 224 с.
12. Супрун, Л. В. (2012). *Загальне мовознавство. Практичні заняття, самостійна робота* : [навч. посібн.]. Київ: Знання.
13. Удовиченко, Г. М. (1980). *Загальне мовознавство: Історія лінгвістичних учень*. Київ: Вища школа.

Довідкова література

14. Ганич, Д. І., & Олійник, І. С. (1985). *Словник лінгвістичних термінів*. Київ: Вища школа.
15. Левицький, Ю. М. (1998). *Мови світу: енциклопедичний довідник*. Львів : Вид-во Отців Василіян "Місіонер".
16. Мартинюк, А. П. (2011). *Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
17. Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К.
18. Селіванова, О. О. (2011). *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К.
19. *Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів* (2001). [відп. ред. С. Я. Єрмоленко]. Київ: Либідь.
20. *Українська мова: енциклопедія*. (2004). [відп. ред. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк]. Київ: Українська енциклопедія.

21. Bußmann, H. (2008). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. 4. Aufl. Stuttgart: Kröner.
22. Crystal, D. (1992). *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
23. Crystal, D. A. (1998). *Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford: Blackwell.
24. *Encyclopedia of Cognitive Science: In 4 volumes*. (2005). Chichester.
25. *Kleines Wörterbuch Sprachwissenschaftlicher Termini*. (1975). Leipzig, VEB.
26. Rudi, C. (Hrsg.). (1988). *Lexikon sprachwissenschaftlicher Termini*. Leipzig, VEB Bibliographisches Institut Leipzig.

Додаткова література

1. Ажнюк, Б. М. (2021). *Мовна політика: Україна і світ*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
2. Бацевич, Ф. С. (2003). *Нариси з комунікативної лінгвістики*. Львів: Вид. центр Львівськ. нац. ун-ту.
3. Білецький, А. О. (1992). Коріння нашої мови. *Вітчизна*. 4, 143–147.
4. Булаховський, Л. А. (1975). Нариси з загального мовознавства. *Вибрані твори* : в 5 т. Т. 1. С. 166–237.
5. Голубовська, І. О. (2004). Етнічні особливості мовних картин світу. Київ: Логос.
6. Голубовська, І. О. (2011). *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики*. [І. О. Голубовська, І. Р. Корольов]; Київ: Київський університет.
7. Жайворонок, В. В. (2007). *Українська етнолінгвістика: нариси*. Київ: Довіра.
8. Карпіловська, Є. А. (2006). *Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика*. Донецьк: ТОВ – ЮгоВосток.
9. Компанцева, Л. Ф. (2012). *Інтернет-лінгвістика*: Луганськ: Янтар.
10. *Концепти і концептосистеми: динамічні виміри* (2017). [І. О. Голубовська та ін.; за ред. І. О. Голубовської, Л. В. Клименко]. Київ : Логос.
11. Кочерган, М. П. (2003). Мова як символ соціальної солідарності. *Мовознавство*. 1, 3–10.
12. Кочерган, М. П. (2006). *Основи зіставного мовознавства*. Київ: Академія.
13. *Мови європейського культурного ареалу: розвиток и взаємодія* (1995). [Відп. ред. О. І. Чередниченко]. Київ: н-т мовознавства ім. О. О. Потебні, НАН України.
14. Німчук, В. В. (1985). *Мовознавство на Україні в 14-17 ст.* [відп. ред. В. М. Русанівський]. Київ: Наукова думка.
15. Перебийніс, В. І. (2-13). *Статистичні методи для лінгвістів*. Вінниця: Нова Книга.
16. Приходько, А. М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя : Прем'єр.
17. Радзієвська, Т. В. (2010). *Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту: Текст – соціум – культура – мовна особистість*. Київ.
18. Русанівський, В. М. (1989). *Прогностичні функції соціолінгвістики*. *Мовознавство*. 1, 3–10.
15. Слухай, Н. В. (2011). *Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні*. [Н. В. Слухай, О. С. Снитко, Т. П. Вільчинська]. Київ.
16. Сосюр, Ф. де. (1998). *Курс загальної лінгвістики*. [пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко. Київ: Основи.
17. Ставицька, Л. О. (2005). *Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови*. Київ: Критика.

22. Тараненко, О. О. (2019). Державна мовна політика і контроль за станом літературної мови: досвід постсоціалістичних країн. *Мовне законодавство і мовна політика: Україна, Європа, світ*. С. 50–96.
23. Тараненко, О. О. (2021). *Андроцентризм у системі мовних координат і сучасний гендерний рух*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
24. Тараненко, О. О. (2021). Мова як дзеркало етнічної ментальності: так і ні (кілька мовних явищ). *Мовознавство*. 6, 3–23.
25. Широков, В. А., & Лучик А. А. (2021). Парадигмальні засади лінгвістики першої половини ХХІ століття. *Мовознавство*. 5.
26. Ammon, U. et al. (eds.) (2005). *Sociolinguistics / Soziolinguistik. An International Handbook of the Science of Language and Society / Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft*. 3 vol.; 2nd compl. rev. and extend. ed. New York. P. 73–80.
27. Apeltauer, E. (2001). Bilingualismus – Mehrsprachigkeit. *Deutsch als Fremdsprache*, hg. v. Gert Henrici u.a. Berlin, 3. – S. 45-48.
28. Bußmann, H. (2002). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Hadumond Bußmann. Bibliographisches Institut. Mannheim/Wien/Zürich. Kröner Auflage: 3. aktualisierte und erweiterte Auflage.
18. Busse, D., Hermanns, E., & Teubert, W. (1994) *Begriffsgeschichte und Diskursgeschichte / Dietrich Busse, Ernst Hermanns, Wolfgang Teubert*. Tübingen: Westdeutscher Verlag.
30. Baylon, C. (1991). *Sociolinguistique: Société, langue et discours*. P.: Nathan.
31. Chomsky, N. (2000). *New Horizons in the Study of Language and Mind*. Cambridge University Press. https://assets.cambridge.org/97805216/51479/frontmatter/9780521651479_frontmatter.pdf
19. Chomsky, N., & Miller, G. A. (1963). Finitary Models of Language User. *Handbook of Mathematical Psychology*. V. 2. NY. P. 2–419.
33. Deleuze, G. (1992). *Woran erkennt man den Strukturalismus?* Berlin: Merve Verlag.
34. *Der Anglizismen-Index 2023. Deutsch statt Denglisch* (2023). Kamen: Verein Deutsche Sprache; Bern: Sprachkreis Deutsch; Wien: Verein Muttersprache.
35. Dittmar, N. (1973). *Soziolinguistik*. Exemplarische und kritische Darstellung ihren Theorie, Empirie und Anwendung. Mit kommentierter Bibliographie. Frankfurt am Mein 1973. – 407 S.
20. Fodor, J. A., Bever, Th. G., & Garrett, M.G. (1974). The psychology of language: *An introduction to psycholinguistics and generative grammar*. N.Y. etc.: McGraw-Hill, XIX.
37. Garman, M. (1991). *Psycholinguistics*. Cambridge University Press.
38. Kiyko, Y. (2020). *Medientexte aus fraktaltheoretischer Perspektive: deutschukrainische Kontraste*. Berlin: Peter Lang.
39. Labov, W. (1966). *The social stratification of English in New York City*. Washington.
40. Lyons, J. (1983). *Die Sprache*. München: Beck.
41. *Language, Gender and Society* (1983). [Barry Thorne, Cheris Kramarae, and Nancy Henley, eds.] Rowley, Mass.: Newbury House.
42. Osgood, C. E., et al. (1957). *The Measurement of Meaning*. University of Illinois Press, Urbana.
43. *Research methods in linguistics*. (2021). [O. Ilchenko, N. Kravchenko, N. Kramar]. Київ: Видавниче п-во "Едельвейс".
44. Shumarova, N. (2004). *Podstawy socjolingwistyki*. Tyczyn.
45. Watzlawick, P., Beavin, J. H. & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of Human Communication, A Study of Interactional Patterns, Pathologies, and Paradoxes*. New York: W.W. Northon.

11. Інформаційні ресурси в Інтернеті

Назва	Посилання
Мовознавство / науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства імені О. О. Потебні	http://www.movoznavstvo.org.ua https://movoznavstvo.org.ua/arkhiv-zhurnalu.html
Словники України on-line // Український лінгвістичний портал	http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/
Electronic Glossary of Linguistic Terms	http://www.sil.org/mexico/ling/glosario/E005ai-Glossary.htm
Linguistics Dictionary – Lexicon Online	https://www.ats-group.net/dictionaries/dictionary-glossary-linguistics.html
The Concise Oxford Dictionary of Linguistics (3ed)	https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199675128.001.0001/acref-9780199675128
Einführung in die linguistische Terminologie	https://titus.uni-frankfurt.de/personal/manana/termin/index.htm
Список лінгвістів	https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_linguists